

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Середня освіта (Історія)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

галузі знань А Освіта

Затверджено
вченою радою Сумського державного
педагогічного університету
імені А.С. Макаренка
Голова вченої ради,
ректор _____ **Юрій ЛЯННОЙ**
(наказ № __ від «__» _____ 2026 р.)

Суми - 2026

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
Освітньо-професійної програми
Середня освіта (Історія)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
галузі знань А Освіта

Освітньо-професійна програма розглянута на засіданні кафедри історії України

Протокол № __ від «__» _____ 202_ р.

Завідувач кафедри _____ В'ячеслав ОЛІЦЬКИЙ

Ухвалено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин

Протокол № __ від «__» _____ 202_ р.

Голова науково-методичної комісії

ННІ історії, права та міжнародних відносин _____ Світлана МОЦАК

Перший проректор _____ Ганна ЗАКІНА

Начальник

Центру забезпечення якості вищої освіти _____ Оксана ОДІНЦОВА

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія) підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) галузі знань А Освіта розроблена та внесена кафедрою історії України Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Програма впроваджується до розробки стандарту вищої освіти за відповідним рівнем вищої освіти з названої спеціальності.

Освітньо-професійна програма враховує вимоги Конституції України, Закону України «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами), «Про освіту» (2017), «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань підготовки громадян України до національного спротиву» (2026), Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 зі змінами від 25 червня 2020 р. № 519, основні положення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р зі змінами від 13 грудня 2017 р. № 903, Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29 серпня 2024 р. № 1225, постанов Кабінету Міністрів України № 1021 від 30 серпня 2024 року «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти», № 1734 від 31 грудня 2025 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо відповідності освітніх програм спеціальностям, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та деталізованим галузям Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013 та описів предметних областей спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», наказу МОН України № 260 від 04.03.2024 «Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), спеціалізацій предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови)), спеціалізацій спеціальностей 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та 016 Спеціальна освіта, за якими здійснюється розміщення державного (регіонального) замовлення (набере чинності після державної реєстрації та офіційного опублікування)».

Розробники:

Юрій ТАРАБАН, PhD, старший викладач кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, гарант ОПП;

В'ячеслав ОЛІЦЬКИЙ, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Світлана МОЦАК, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Евеліна СОКОЛОВСЬКА, здобувачка вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія)

Рецензенти:

**1. Профіль освітньо-професійної програми
Середня освіта (Історія)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
галузі знань А Освіта**

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка; Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин; кафедра історії України; кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики викладання історичних дисциплін
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Ступінь вищої освіти бакалавр Кваліфікація – бакалавр середньої освіти за предметною спеціальністю Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Вчитель історії. Вчитель громадянської освіти.
Професійна кваліфікація	
Офіційна назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія) першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) галузь знань А Освіта
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Тип диплому – одинарний. На базі повної загальної середньої освіти 240 кредитів ЄКТС, термін навчання - 3 роки 10 місяців На базі ступеня «молодший спеціаліст» можуть бути перезараховані не більше, ніж 60 кредитів ЄКТС, отриманих у межах попередньої освітньої програми, термін навчання – 2 роки 10 місяців.
Форми здобуття освіти	Очна (денна, дуальна), заочна
Наявність акредитації	
Цикл/рівень	НРК України – 6 рівень, FQ-ЕНЕА – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Повна загальна середня освіта; ОС молодший бакалавр Передумови вступу регламентуються актуальними «Правилами прийому на навчання до СумДПУ імені А.С.Макаренка»
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	3 1 вересня 2026 року
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	
2 – Мета освітньої програми	
Підготовка фахівців, які володіють фундаментальними знаннями та практичними навичками	

в галузі освіти з предметної спеціальності історія та громадянська освіта, здатних здійснювати професійну діяльність, спрямовану на організацію освітнього процесу з історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти, на засадах особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів; забезпечення формування компетентностей, необхідних майбутнім вчителям історії та суспільно-гуманітарних дисциплін для здійснення ефективної професійної діяльності та самоосвіти протягом життя; формування здатності розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі історії та методики навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
3 - Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань А Освіта Спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) Об'єкт (об'єкти) вивчення та/або діяльності: освітні програми та процеси середньої освіти, організація середньої освіти, стандарт середньої освіти, психолого-педагогічна інноватика, організація позашкільної освіти, викладання і навчання в закладах середньої освіти за предметною спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), психоемоційний, соціальний розвиток дітей відповідного віку з урахуванням інклюзії, предметна спеціальність в середній освіті, законодавство в сфері середньої освіти. Теоретичний зміст предметної області: теорії, поняття, принципи, концепції середньої освіти та предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), організації освітнього процесу та класного керівництва, асистентства в середній освіті, викладання і навчання за предметною спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) з урахуванням інклюзії. Методи, методики та технології: методи та технології організації освітньої та проєктної діяльності в середній освіті, організації позашкільної освіти, методи стимулювання, мотивації та моніторингу результативності освітньо-пізнавальної діяльності з урахуванням інклюзії, особистісно-орієнтовані, цифрові технології викладання і навчання, методи і методики викладання і навчання за предметною спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), методи роботи з батьками, методи педагогічних досліджень. Інструменти та обладнання: обладнання для кабінетів (за предметною спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), цифрове та мультимедійне обладнання, цифрові освітні середовище та платформи, інформаційні та цифрові освітні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення для освітньої діяльності. Блок обов'язкових навчальних дисциплін становить 154,5 кредити ЄКТС (64,4%), із них дисципліни циклу загальної підготовки становлять 21 кредит ЄКТС (9%), циклу професійної підготовки – 133,5 кредита ЄКТС (55%). Блок вибіркових навчальних дисциплін становить 60 кредитів ЄКТС (25%). На практичну підготовку відводиться 24 кредита ЄКТС (10%). Підсумкова атестація – 1,5 кредита ЄКТС (0,6%)
Орієнтація освітньої	Освітньо-професійна програма зорієнтована на підготовку

програми	фахівців-бакалаврів освіти з історії та громадянської освіти, що ґрунтується на наукових та практичних досягненнях у сфері історичних досліджень, суспільно-гуманітарній та громадянській сфері; здійснення педагогічних функцій, вирішення завдань професійної та соціальної діяльності, розв'язання теоретичних задач і практичних проблем в процесі навчання історії та громадянської освіти, забезпечення здатності випускника здійснювати професійну діяльність на первинній посаді одразу після закінчення терміну навчання та створює умови подальшої професійної та наукової кар'єри. Забезпечує оволодіння комплексом загальних та фахових компетентностей з історії та громадянської освіти, необхідних фахівцям для виконання професійних завдань та обов'язків прикладного характеру в галузі сучасної освіти за предметною спеціальністю А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), педагогіки та методики освіти, здатності до виробничої і педагогічної діяльності в умовах основної школи.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Середня освіта в галузі знань А Освіта. Акцент робиться на здобутті компетентностей у галузі середньої освіти, що обумовлює формування конкурентоспроможного фахівця у галузі освіти на основі набуття відповідних компетентностей, здатності до вирішення професійних завдань, які характеризуються невизначеністю, варіативністю та комплексністю умов, що в свою чергу забезпечує можливість подальшої освіти. Ступенева освітня програма є комбінацією загальної академічної освіти за спеціальністю А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), а також спеціальної практичної підготовки, що фокусується на більш глибокому розумінні предметної спеціальності у контексті формування навичок практичної роботи у закладі середньої освіти (основній школі). <i>Ключові слова: освіта, історична наука, технології навчання та викладання, історія, громадянська освіта, педагогіка та теорія виховання.</i>
Особливості програми	Програма є професійно-орієнтованою і спрямована на формування професійних компетентностей учителів історії та громадянської освіти ЗЗСО, здатних здійснювати на компетентнісній основі навчальний процес у основній школі, здатних до критичного аналізу сучасних освітніх процесів із залученням сучасних інформаційних технологій, до пошуків ефективних шляхів вирішення професійних завдань. Передбачається проведення навчальної педагогічної практики в основній школі, виробничої практики, що формує фахові компетентності за профілем майбутньої професії. Впровадження програми реалізує підвищення рівня знань, навичок та вмінь студентів у галузі освіти, зокрема, щодо оновлених методик та технологій навчання історії. Структура програми спрямована на забезпечення формування індивідуальної стратегії навчання за рахунок широкого спектру вибіркових дисциплін, склад яких оновлюється відповідно до тенденцій в освіті, науці, технологіях. Створює достатні умови для можливості навчання за ОПП підготовки магістра середньої освіти (другий ступінь вищої освіти). Програма базується на сучасних нормативно-правових документах

	у сфері загальної освіти, сучасних уявленнях про історичну науку, розвиток громадянського суспільства та методику навчання, що відповідає принципам інтегрованого навчання на засадах компетентнісного підходу в Новій українській школі.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Особа, яка здобула ступінь бакалавра, може займати первинні посади відповідно до професійних назв робіт (за ДК 003:2010 та НКУ «Класифікатор професій – 2023»), а саме: вчитель закладу загальної середньої освіти (історія та громадянська освіта) - код КП – 2320; асистент вчителя - код КП – 3340 лаборант (освіта) - код КП – 3340
Подальше навчання	Можливість навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти, набуття додаткових спеціальностей в системі освіти дорослих.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Освітній процес побудований на принципах студентоцентрованого особистісно-орієнтованого навчання, на основі компетентнісного, системного, партисипативного, інтегративного підходів. Форми навчання: аудиторні (лекційні, практичні, семінарські, лабораторні), позааудиторні (індивідуальні, консультації, диспути, дискусії, «круглі столи», ділові ігри, написання та захист курсових робіт, навчальна та виробнича практика, елементи науково-дослідної роботи), дистанційна, самостійна робота. Методи навчання: абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (вправи, лабораторні, практичні, графічні та дослідні роботи).
Оцінювання	Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Накопичувальна бально-рейтингова система передбачає оцінювання усіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності студентів, спрямовані на опанування освітньої програми. Види контролю: поточний семестровий контроль самостійної роботи студентів, підсумковий контроль, самоконтроль. Форми контролю: усне та письмове опитування, екзамени, заліки, захист курсових робіт, звіти з практик, презентації, есе, проєктна робота, підсумкова атестація у формі комплексного кваліфікаційного екзамену з історії та методики навчання і психолого-педагогічних дисциплін.
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів історії, суспільно-гуманітарних дисциплін, предметних знань у галузі історії та громадянської освіти, педагогіки та психології, теорії та методики навчання

	історії та характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (рівень основної школи).
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України. ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях. ЗК 3. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, моделювати траєкторії особистісного та професійного самовдосконалення; дотримуватися принципів толерантності, етики вчителя, академічної доброчесності; здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня. ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети. ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності. ЗК 6. Здатність грамотно використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності. ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей. ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження. ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.
Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа. ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему теоретичних знань та практичних умінь з історії та методики навчання історії, громадянської освіти та методики навчання суспільних дисциплін в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання

відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.

ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.

ПК 4. Психологічна компетентність як здатність: визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній емоційний стан; використовувати стратегії роботи, які сприяють розвитку позитивної самооцінки учнів, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; формувати спільноту учнів, у якій поважають і враховують права кожного.

ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ПК 6. Компетентність педагогічного партнерства як здатність: до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ПК 7. Інклюзивна компетентність як здатність: створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ПК 8. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично - просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

	ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів. ПК 10. Прогностична компетентність як здатність: прогнозувати результати освітнього процесу; планувати освітній процес. ПК 11. Організаційна компетентність як здатність: організовувати процес навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності; здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів. ПК 12. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати моніторинг та оцінювання результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; аналізувати результати навчання; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів. ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики. ПК.14. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.
7 – Програмні результати навчання	
Знання	ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузі історії та громадянської освіти, цілі і завдання навчання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільного курсу історії та громадянської освіти. ПРЗ 2. Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, громадянського суспільства. ПРЗ 3. Знати сучасні концепції навчання й виховання, актуальні питання педагогіки та методики навчання історії та громадянської освіти, традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання. ПРЗ 4. Знати й розуміти зміст ключових компетентностей, наскрізні уміння здобувачів освіти, визначені державними стандартами освіти; знати й розуміти вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, рівні сформованості їхніх компетентностей. ПРЗ 5. Знати та аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; форми організації освітнього процесу; види і форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти, вимоги, форми й види професійного розвитку вчителя. ПРЗ 6. Знати особливості шкільного курсу історії та громадянської освіти, спеціальні методики навчання

	конкретних тем курсу історії та громадянської освіти в основній школі в умовах впровадження концепції «Нова українська школа»; знати види, форми, методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, відстеження їх прогресу в навчанні. ПРЗ 7. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання історії та громадянської освіти, правила безпеки у цифровому середовищі. ПРЗ 8. Знати вікові та індивідуальні особливості учнів, ознаки погіршення їх психоемоційного стану, принципи побудови конструктивної й безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу; вимоги та інструменти забезпечення інклюзивного навчання. ПРЗ 9. Знати основні принципи побудови безпечного освітнього середовища, правила і рекомендації зі здоров'язбереження; закономірності та особливості використання рухової активності для формування здорового способу життя. ПРЗ 10. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної недоброчесності, правила використання об'єктів авторського права на рівні необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки як в академічній спільноті, так і подальшій педагогічній діяльності.
Уміння та навички	ПРУ 1. Уміти використовувати власну систему знань щодо психолого-педагогічних особливостей різних груп учнів в ході планування, організації та здійснення навчання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи), зокрема в інклюзивному освітньому середовищі. ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання фундаментальних знань з історії та суспільствознавства, шкільного курсу історії та громадянської освіти (на рівні основної школи) для формулювання та розв'язування завдань різних рівнів складності, зокрема типових, компетентнісних та завдань підвищеного рівня складності, в умовах впровадження концепції «Нова українська школа». ПРУ 3. Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності (історії та громадянської освіти), використовувати раціональні прийоми розумових дій, орієнтуватися в науковій періодизації історії, порівнювати історичні та суспільні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції суспільно розвитку. ПРУ 4. Уміти доцільно підбирати, адаптувати та використовувати традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методики навчання історії та громадянської освіти, технології навчання, форми організації навчальних занять, форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів в умовах впровадження концепції «Нова українська школа». ПРУ 5. Уміти оцінювати ситуацію та/або завдання на основі

	всебічного аналізу з метою виявлення шляхів розв'язування завдань; використовувати та вдосконалювати методики навчання конкретних тем курсу історії та громадянської освіти в закладах середньої освіти; сприймати, аналізувати й реалізовувати інновації у професійній діяльності в умовах впровадження концепції «Нова українська школа». ПРУ 6. Уміти організовувати освітній процес відповідно до сучасних вимог, проектувати і проводити уроки різних типів (у тому числі інтегровані) з історії та громадянської освіти в основній школі з урахуванням специфіки навчальних цілей, контингенту учнів в умовах впровадження концепції «Нова українська школа». ПРУ 7. Обирати, вдосконалювати, створювати та застосовувати доцільне методичне і дидактичне забезпечення освітнього процесу; знаходити, переусвідомлювати, доповнювати з різних джерел теоретичні відомості шкільного курсу історії та громадянської освіти, грамотно структурувати і подавати відповідний навчальний матеріал доцільно використовувати інформаційно-цифрові технології для підтримки навчально-пізнавального процесу. ПРУ 8. Уміти доцільно використовувати різноманітні форми, методи, прийоми, засоби діагностики навчальних досягнень з історії та громадянської освіти учнів, контролю й оцінювання результатів навчальної діяльності суб'єктів навчання в умовах впровадження концепції «Нова українська школа». ПРУ9. Уміти формувати й підтримувати інтерес учнів, належний рівень їх мотивації до навчання історії та громадянської освіти в умовах впровадження концепції «Нова українська школа», формувати спільноту учнів, у якій поважають і враховують права кожного. ПРУ 10. Уміти ефективно планувати, організовувати різні форми позакласної роботи з історії та громадянської освіти; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи), популяризувати історію як науку. ПРУ 11. Уміти знаходити інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії. ПРУ 12. Уміти грамотно використовувати державну мову у процесі професійної діяльності, чітко та аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття, застосовувати прийоми та методи збагачення історичної мови. ПРУ 13. Уміти використовувати іноземну мову у професійній діяльності.
Комунікація	ПРК 1. Володіти основами професійної мовленнєвої культури при навчанні історії та громадянської освіти. ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання історії та громадянської освіти.

	ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя. ПРК 4. Здатність пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем.
Відповідальність і автономія	ПРА 1. Мати сформовану мотивацію до здійснення професійної діяльності, бути готовим сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя та принципів академічної доброчесності. ПРА 2. Бути готовим організовувати освітній процес, ґрунтуючись на основних нормативно-правових актах, санітарно-гігієнічних правилах, правилах і рекомендаціях зі здоров'язбереження молоді; відповідально ставитися до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності. ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Освітньо-професійну програму Середня освіта (Історія та громадянська освіта) першого рівня вищої освіти забезпечують науково-педагогічні працівники, які відповідають чинним ліцензійним умовам. Усі викладачі кафедри проходять підвищення кваліфікації кожні п'ять років, виявляють професійну активність у галузі, що підтверджується статтями, монографіями, навчально-методичними матеріалами.
Матеріально-технічне забезпечення	Приміщення для проведення навчальних занять відповідають санітарним нормам та вимогам правил пожежної безпеки. Наявна матеріально-технічна база, що забезпечує проведення всіх видів лабораторної, практичної, дисциплінарної та міждисциплінарної підготовки та науково-дослідної роботи студентів. Освітній процес забезпечений навчальними приміщеннями, комп'ютерними робочими місцями, мультимедійним обладнанням, бібліотекою, лабораторіями, устаткуванням, необхідним для виконання навчального плану. Для проведення практичних робіт, інформаційного пошуку та обробки результатів наявні спеціалізовані комп'ютерні класи з доступом до інтернет-мережі. Наявна вся необхідна соціально-побутова інфраструктура (гуртожитки, їдальня, актовий зал, спорткомплекс, стадіон, медпункт, психологічна служба), що відповідає ліцензійним вимогам.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Навчально-методичне забезпечення включає в себе: Навчальний план, робочі програми усіх навчальних дисциплін; програми практик; дидактичні матеріали для практичних та лабораторних занять, самостійної та індивідуальної роботи

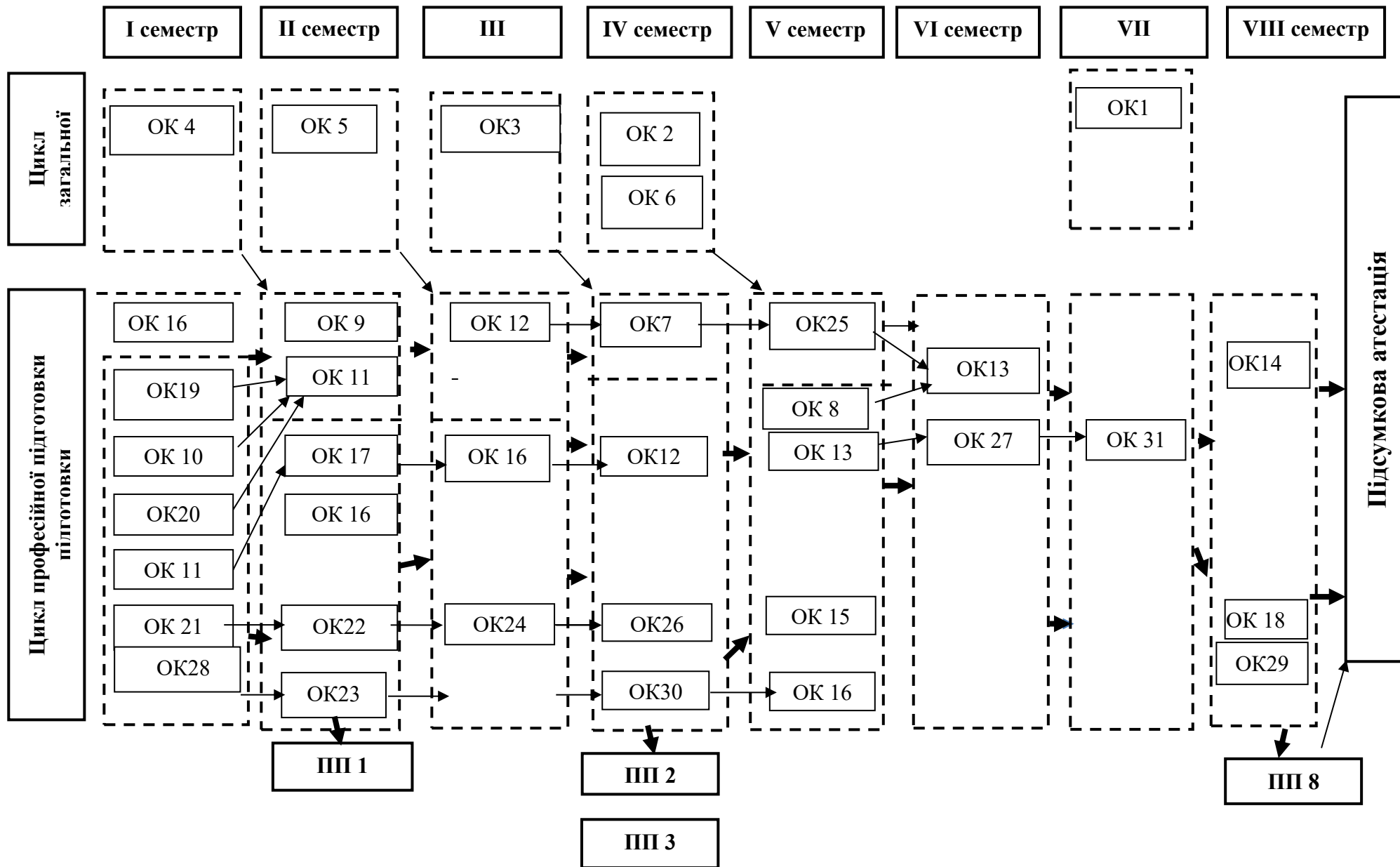
	студентів з дисциплін; методичні рекомендації з практик, методичні рекомендації щодо написання курсових робіт. Інформаційне забезпечення дисциплін включає в себе: пакети контрольних завдань для оцінювання рівня знань студентів; методичні вказівки та рекомендації щодо виконання практичних завдань; методичні вказівки щодо виконання курсових робіт. Додатково використовуються авторські розробки (методичні рекомендації, посібники) викладачів, електронні навчальні курси з можливістю дистанційного навчання. Бібліотека надає можливість використати у навчальній роботі наукову та навчальну літературу й періодичні спеціальні видання, необхідні для самостійної роботи студентів. Наявні читальні зали з вільним доступом до мережі Інтернет. Діє мережа точок доступу Wi-Fi. Впроваджена система дистанційного навчання Moodle, забезпечено доступ до електронних кабінетів викладачів та здобувачів вищої освіти, електронного журналу, інтернет-сервісів розкладу, інших ресурсів дистанційного навчання. Забезпечений доступ до матеріалів електронного репозитарію університету. Офіційний веб-сайт університету (https://sspu.edu.ua) містить інформацію про освітні програми, перелік дисциплін даної спеціальності, навчальну, наукову й виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти тощо. Здобувачам вищої освіти забезпечений вільний та зручний постійний доступ до робочих програм та інших навчально-методичних матеріалів навчальних дисциплін, а також до електронних інформаційних ресурсів у бібліотеці університету.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Право на участь здобувачів вищої освіти у програмах кредитної мобільності може бути реалізоване на підставі укладених договорів з іншими закладами вищої освіти а також з власної ініціативи здобувача освіти, підтриманої адміністрацією закладу вищої освіти на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.
Міжнародна кредитна мобільність	Право здобувачів вищої освіти на міжнародну академічну мобільність може бути реалізоване на підставі участі у програмах міжнародної мобільності відповідно до укладених угод; з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією закладу вищої освіти на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Підготовка іноземних громадян здійснюється відповідно до чинного законодавства України, освітніх стандартів, базується на загальній середній освіті іноземних громадян за національними освітніми стандартами і має самостійний завершений характер.

2. Перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
1. Обов'язкові компоненти ОП			
1.1 Цикл загальної підготовки			
ОК 1	Іноземна мова	7	залік
ОК 2	Філософія	3	залік
ОК 3	Українська мова за професійним спрямуванням	4	екзамен
ОК 4	Інформаційно-комунікаційні технології	3	залік
ОК 5	Основи національного спротиву	5	залік
Разом:		22	
1.2. Цикл професійної підготовки			
ОК 6	Релігієзнавство	3	залік
ОК 7	Педагогіка	8	екзамен
ОК 8	Основи інклюзивного навчання	3	залік
ОК 9	Психологія	6	екзамен
ОК 10	Вікова фізіологія та здоров'я дитини	3	залік
ОК 11	Історія стародавнього світу	8	екзамен, залік
ОК 12	Історія середніх віків	6	залік, екзамен
ОК 13	Нова історія країн Європи та Америки	9	залік, екзамен
ОК 14	Новітня історія країн Європи та Америки	7	залік
ОК 15	Історія країн Центральної та Східної Європи	4	залік
ОК 16	Історія України	26	залік, екзамен
ОК 17	Історія Сумщини та Північно-Східної України	4	залік
ОК 18	Історіографія всесвітньої історії та історії України	4	залік
ОК 19	Спеціальні історичні дисципліни	3	залік
ОК 20	Археологія	4	екзамен
ОК 21	Генеалогія	3	залік
ОК 22	Історія церкви в Україні	3	залік
ОК 23	Історична географія	3	залік
ОК 24	Етнографія України	3	залік
ОК 25	Громадянська освіта	3	екзамен
ОК 26	Теорія та методика навчання історії	5	залік
ОК 27	Теорія та методика навчання громадянської освіти	4	екзамен
ОК 28	Основи наукових досліджень	3	залік
ОК 29	Практика педагогічної діяльності в історичній освіті	3	залік
ОК 30	Курсова робота з психолого-педагогічних дисциплін	3	контрольні роботи
ОК 31	Курсова робота з історії та методики навчання	3	контрольні роботи
Разом:		134	
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:		156	
2. Вибірковий цикл ОП			
Загальний обсяг вибіркових компонентів:		60	
3. Практична підготовка			

ПП 1	Навчальна археологічна практика	3	залік
ПП 2	Навчальна етнографічна практика	3	залік
ПП 3	Навчальна педагогічна практика в середній школі	3	залік
ПП 4.	Виробнича практика за профілем майбутньої професії	15	залік
Загальний обсяг компонентів практичної підготовки:		24	
4. Підсумкова атестація			
ПА 1.	Комплексний кваліфікаційний екзамен з історії, методики навчання і психолого-педагогічних дисциплін		екзамен
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

2.2 Структурно-логічна схема ОП

4. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) проводиться у формі комплексного кваліфікаційного екзамену з історії та методики навчання і психолого-педагогічних дисциплін і завершується видачею документу встановленого зразка із присвоєнням кваліфікації: Бакалавр середньої освіти за предметною спеціальністю А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Вчитель історії. Вчитель громадянської освіти.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

**5. Матриця відповідності програмних компетентностей
відповідними компонентами освітньо-професійної програми**

	ОК1	ОК2	ОК3	ОК4	ОК5	ОК6	ОК7	ОК8	ОК9	ОК10	ОК11	ОК12	ОК13	ОК14	ОК15	ОК16	ОК17	ОК18	ОК19	ОК20	ОК21	ОК22	ОК23	ОК24	ОК25	ОК26	ОК27	ОК28	ОК29	ОК30	ОК31	ПП1	ПП2	ПП3	ПП4		
ПК1	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ЗК1		+	+			+					+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+			+	+	+	+		
ЗК2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ЗК3	+	+					+												+	+	+	+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ЗК4		+				+	+		+								+									+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	
ЗК5	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ЗК6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ЗК7	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ЗК8	+		+			+			+			+	+		+	+			+	+	+	+		+	+							+					
ЗК9	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПК1	+		+				+											+	+				+	+		+	+	+	+	+	+		+	+			
ПК2											+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПК3				+												+				+	+	+				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПК4							+	+	+	+															+	+	+		+			+	+	+	+	+	
ПК5		+					+	+	+	+															+	+	+		+	+					+		
ПК6							+	+			+																+	+		+	+	+			+	+	
ПК7					+		+	+	+																		+	+		+	+	+	+	+		+	
ПК8					+	+		+		+																	+	+		+				+	+	+	+
ПК9							+				+									+									+		+	+				+	
ПК10							+				+	+	+								+	+	+				+	+		+	+				+	+	

6. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньо-професійної програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10	ОК 11	ОК 12	ОК 13	ОК 14	ОК 15	ОК 16	ОК 17	ОК 18	ОК 19	ОК 20	ОК 21	ОК 22	ОК 23	ОК 24	ОК 25	ОК 26	ОК 27	ОК 28	ОК 29	ОК 30	ОК 31	ПП 1	ПП 2	ПП 3	ПП 4	
ПРЗ 1							+		+										+					+	+	+	+		+	+	+		+	+	+	
ПРЗ 2											+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+		+						+		+
ПРЗ 3							+													+						+	+		+	+	+				+	+
ПРЗ 4							+					+	+					+			+	+	+			+	+		+	+	+				+	+
ПРЗ 5	+						+										+				+	+	+			+	+		+	+	+				+	+
ПРЗ 6											+				+		+			+	+	+			+	+	+	+	+							+
ПРЗ 7	+			+												+										+	+		+							+
ПРЗ 8	+						+		+	+										+						+	+		+	+	+				+	+
ПРЗ 9					+	+		+	+						+					+						+	+		+							+
ПРЗ 10	+		+								+					+				+									+							
ПРУ 1							+	+	+							+			+											+	+				+	+
ПРУ 2											+	+	+		+	+	+		+	+	+	+		+		+	+	+	+				+		+	
ПРУ 3											+	+	+		+	+	+		+	+	+	+		+				+		+	+			+		
ПРУ 4	+						+				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+
ПРУ 5							+									+			+							+	+		+						+	+
ПРУ 6	+						+								+				+							+	+		+						+	+
ПРУ 7							+									+										+	+	+	+						+	+
ПРУ 8							+					+														+	+		+	+	+				+	+
ПРУ 9	+						+		+		+				+	+	+									+	+		+						+	+
ПРУ10							+				+	+														+	+		+	+	+				+	+
ПРУ11	+	+	+			+	+		+		+	+	+			+				+	+	+		+	+			+					+			
ПРУ12		+	+	+		+																				+	+	+	+	+	+	+			+	+
ПРУ13	+	+		+																						+	+	+	+	+	+	+			+	+
ПРК 1			+								+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+								+			

ПРК 2	+		+				+		+						+			+					+	+	+	+		+					+		+	
ПРК 3			+			+	+		+		+	+	+				+	+	+	+		+	+			+		+	+	+				+	+	+
ПРК 4			+											+	+				+	+	+				+	+	+	+								
ПРА 1	+		+				+		+		+					+						+			+	+		+	+				+	+	+	
ПРА 2							+		+													+						+	+				+	+		
ПРА 3	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

